

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й АНАЛІЗУ
ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Херсон – 2018

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»
(протокол № 10 від 15 травня 2018 р.)*

Рецензенти:

Єрмаков О.Ю., доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, завідувач кафедри економіки праці та соціального розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування

Маренич Т. Г., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка

Сарапіна О.А., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аудиту і оподаткування Херсонського національного технічного університету

С 91 Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: [колективна монографія] / за заг. ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2018. – 376 с.

ISBN 978-966-630-195-9

У колективній монографії розглядаються теоретичні та практичні основи сучасних трансформацій системи обліку і оподаткування, досліджено стан та напрями підвищення якості контролю й професійного аудиту, проаналізовано прикладні аспекти регулювання соціально-економічного розвитку агропромислового сектору та інфраструктури сільських територій.

Видання передбачене для науковців і практиків у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування, керівників і фахівців підприємств, здобувачів закладів вищої освіти.

УДК 338.43:336.221:657

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА (Ю.Є. Кирилов, д.е.н., ректор, Л.О. Мармуль, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	7
---	---

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	9
---	---

1.1. Трансформація оподаткування прибутку аграрних підприємств в Україні (Н.П. Новак, д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	9
1.2. Облікова інформація як складова системи управління підприємством (С.В. Скрипник, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	17
1.3. Обліково-контрольний процес формування фінансових результатів (А.Ж. Сакун, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	28
1.4. Облікова політика щодо витрат і результатів сільськогосподарської діяльності (С.В. Коваль, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	37
1.5. Розвиток системи оподаткування підприємств туристичного бізнесу в Україні (І.А. Романюк, к.е.н., Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка)	47
1.6. Методичні аспекти обліку забезпечень відповідно до національних та міжнародних стандартів обліку та звітності (В.Г. Корчагіна, к.е.н., Новокаховський гуманітарний інститут)	56
1.7. Організація бухгалтерського обліку на шляху інтеграції інтеграції (Л.А. Чайка, викладач – методист, Каховський державний агротехнічний коледж)	64

РОЗДІЛ 2.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ КОНТРОЛЮ ТА СУЧАСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО АУДИТУ	73
---	----

2.1. Суть системи внутрішньогосподарського контролю та її елементів (О.В. Круковська, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	73
2.2. Проблеми та перспективи сучасного професійного аудиту в Україні (А.С. Пристемський, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	85

2.3. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з грошовими активами та дебіторської заборгованості (І.В. Шепель, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	93
2.4. Контролінг як система управління реальними інвестиціями підприємства (Є.С. Подаков, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	106
2.5. Контролінг як новий підхід до удосконалення системи управління підприємством (Т.С. Шепель, асистент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	114
2.6. Аналіз та прикладні аспекти страхування ризиків АПК в Україні (Г.О. Минкіна, к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	122
2.7. Систематизація етапності ефективного контролю виробництва продукції м'ясного скотарства (В.А. Ковтун, к.с.-г.н., доцент кафедри економічної теорії та аналізу, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	131

РОЗДІЛ 3.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

140

3.1. Аналіз залежностей та оцінювання детермінант впливу глобалізаційно-інтеграційних процесів на конкурентоспроможний розвиток вітчизняного сільського господарства (Ю.Є. Кирилов, д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	140
3.2. Розвиток соціальної інфраструктури в умовах децентралізації влади і формування об'єднаних територіальних громад на селі (Л.О. Мармуль, д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	151
3.3. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки (А.С. Мохненко, д.е.н., професор, Херсонський державний університет).....	160
3.4. Розвиток механізмів залучення та захисту інвестицій в аграрних підприємствах України (М.М. Ігнатенко, д.е.н., доцент, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди).....	167
3.5. Теоретичні аспекти науково-технічного забезпечення інноваційного напрямку розвитку галузі рисівництва в Україні (Р.В. Морозов, д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», О.І. Чекамова, к.е.н., Інститут рису НААН України)	177
3.6. Безпека продовольчого рівня агропідприємств як базовий елемент національної продовольчої безпеки (Н.В. Рунчева, д.е.н., доцент, В.К., Антошкін, к.е.н., доцент, А.С. Бритвенко, к.е.н., доцент, Бердянський університет менеджменту і бізнесу)	185

3.7. Особливості формування системи управління аграрними підприємствами в Україні (В.Г. Грановська, к.е.н., доцент, «Херсонський державний аграрний університет»)	198
3.8. Продовольча та фінансово-економічна безпека в системі менеджменту аграрних підприємств (К.А. Пилипенко, к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія)	205
3.9. Продуктивність праці на підприємстві та резерви її підвищення (О.М. Федорчук, к.е.н., доцент, В.В. Ковальов, к.е.н., Херсонський державний університет)	226
3.10. Особливості впровадження маркетингового та логістичного управління в практику роботи вітчизняних сімейних фермерських господарств (І.В. Осадчук, к.с.-г.н., доцент, Т.В. Федорова, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	235
3.11. Особисті селянські господарства як форма мобільного дрібнотоварного виробництва (А.Ж. Сакун, к.е.н., доцент, Т.А. Гакал, аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	255
3.12. Методи оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств (С.І. Самайчук, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	265
3.13. Розвиток ринку продукції садівництва в Україні (Н.О. Аверчева, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	272
3.14. Стратегічна спрямованість збуту в умовах трансформації ринку (І.П. Пантюк, аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	286
3.15. Динамічний та структурний аналіз сектору підприємництва України (Н.М. Рудік, к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	294
3.16. Сучасні аспекти управління земельними ресурсами в українських реаліях (С.Ю. Боліла, к.с.-г.н., доцент кафедри економіки та фінансів, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	302
3.17. Стан фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад Херсонщини (Т.М. Стукан, аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	311
3.18. Особливості управління інвестиційною діяльністю у сільському господарстві (М.В. Савченко, аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	319
3.19. Напрями соціально-економічного розвитку агропромислового сектору та інфраструктури сільських територій (В.В. Чечоткін, аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	327

3.20. Шляхи підвищення економічної ефективності галузі вівчарства та розвиток підприємництва у галузі (В.О. Бойко, к.е.н., доцент, Л.О. Бойко, к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»)	338
3.21. Сучасний стан та пріоритети розвитку АПК та сільських територій України з використанням механізмів спільної аграрної політики ЄС (М.В. Минкін, к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	346
3.22. Оцінка інноваційного потенціалу <i>Linum humile</i> Mill як джерела волокнистої та целюлозно-паперової сировини в Україні (О.Л. Рудік, к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»).....	356

ПЕРЕДМОВА

Сучасний розвиток економіки України пов'язаний із суттєвими змінами в структурі і формах власності, а також в організації й управлінні виробництвом. В умовах, коли здійснюються процеси інтеграції у європейський та світовий економічний простір, країні вдалося досягти вражаючих результатів у модернізації виробництва, впровадженні передової агротехніки й агротехнологій, збільшенні його обсягів і позиціонувати себе як світового виробника сільськогосподарської та продовольчої продукції. Вона відрізняється високою якістю та споживчими властивостями.

Проте проблеми, які стоять або можуть постати перед вітчизняними виробниками, є також досить суттєвими і мають тенденції до збереження (гостра конкуренція на аграрних ринках, вивіз капіталів, ризики невизначеності та ін.). Це має прямий вплив на економічну та продовольчу безпеку нашої держави і добробут її громадян, особливо сільських територій. За останні роки до існуючих проблем та викликів у сільськогосподарському виробництві додалися нові, часто ще більш значимі та болючі.

Мова йде про масштабне безробіття на селі й різке скорочення сільського населення; виснаження земельних ресурсів та звужене відтворення природної родючості ґрунтів; порушення науково обґрунтованих систем ведення сільськогосподарського виробництва та екологічних обмежень; структурні невідповідності у системі “рослинництво-тваринництво” з практичним згортанням останнього; надконцентрація виробництва й формування енерговитратної монокультури у значних масштабах та ін.

Вказане вимагає прийняття виважених, науково обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва на засадах соціальної відповідальності та з дотриманням екологічних імперативів. Ефективність управління в значній мірі залежить від якості, достовірності та повноти його обліково-інформаційного забезпечення, аналізу й контролю господарської діяльності й інших бізнес-процесів.

Без належного інформаційного представлення всіх конкурентних переваг, особливостей і тенденцій розвитку, ризиків та проблем аграрний сектор економіки, як складова національної економіки, не здатний забезпечити належний рівень інвестиційної привабливості суб'єктів господарської діяльності і сільських територій, подальші інноваційні перетворення й конкурентоспроможність національного аграрного виробництва в світовій господарській системі. Зважаючи на

вищезазначене, облік, аудит, контроль та аналіз результатів господарювання, розробка перспектив розвитку сільського господарства України набувають все більшої актуальності й практичного значення.

У даній монографії автори узагальнили і доповнили результати багатьох наукових досліджень та розробок з вказаної важливої проблематики. Значну увагу приділено дослідженню питань трансформації бухгалтерського обліку та звітності, аудиту й аналізу в контексті світових інтеграційних процесів, їх гармонізації та використання в управлінні у відповідності з вимогами директив ЄС. Розкрито необхідність поглиблення обліково-інформаційного забезпечення фінансів та оподаткування аграрних підприємств. Наукова праця розрахована для використання в науково-практичній діяльності здобувачами вищої освіти, аспірантами, викладачами вищих навчальних закладів, а також бухгалтерами, економістами, працівниками й менеджерами суб'єктів господарювання, іншими зацікавленими особами.

3.20. Шляхи підвищення економічної ефективності галузі вівчарства та розвиток підприємництва у галузі

Тваринництво як бізнес стрімко набирає обертів, фермери отримують стабільний дохід від розведення та продажу своїх вихованців, м'яса, молока та хутра. Однією з перспективних ніш у тваринництві вважається вівчарство. Діяльність багатьох тваринників починається саме з овець, бо вони невибагливі в їжі і в умовах перебування.

Вівчарство належить до однієї з провідних галузей сільського господарства, від розвитку якого значною мірою залежить рівень забезпеченості потреб населення в продуктах харчування, легкої і харчової промисловості - в сировині. Ця галузь є одним з основних джерел виробництва дієтичного м'яса, вовни, шкури та інших видів продукції, які мають велике значення для галузей економіки України.

Процес розвитку ринкових відносин потребує вирішення практичних завдань по створенню конкурентоздатної галузі вівчарства. Існуючий маркетинг невідгідний господарствам, які утримують овець, оскільки вони за безцінь продають сировину переробній промисловості. Виходом з такого становища є допомога у створенні інтегрованих, підприємницьких структур, які поєднують виробництво, промислову переробку продукції вівчарства та реалізацію готових виробів [1].

Ризик у бізнесі з м'ясо-вовнового вівчарства набуває стохастичного характеру, що зумовлює необхідність для власників та потенційних інвесторів адекватно оцінювати можливості та загрози. Для цього було розроблено SWOT - аналіз чинників розвитку перспективного кластера з виробництва та переробки продукції вівчарства в Херсонській області (табл. 1).

Сьогодні понад 90% тварин утримуються на селянському подвір'ї (від 5-30 до 100 голів), продукція виробляється для власного вжитку, і лише незначна її частина потрапляє на ринки. Поодинокі ферми не в змозі забезпечити стабільних поставок продукції в торгівельну мережу. При тому виробництво продукції занадто дороге. Якщо поррахувати вартість реманенту, споруд, вироблення власних кормів, високу плату за орендну землю та інші витрати, то лише на утримання однієї вівці витрачається 500-800 грн.

Господарства не можуть отримати прямий доступ до переробних структур, тим більше до реалізації своєї продукції на світовому ринку [2]. Знаючи всі переваги молодого ягнятини та овечого молока, які мають лікувальні властивості для дієтичного та дитячого харчування, в українській нації немає культу споживання таких цінних продуктів харчування.

SWOT – аналіз чинників розвитку перспективного кластера з виробництва та переробки продукції вівчарства в Херсонській області

Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Ризики
<ul style="list-style-type: none"> - наявність площ для вирощування овець; - забезпеченість трудовими ресурсами; - налагодженість виробництва вовни; - наявність матеріально-технічних ресурсів; - територіальна близькість Інституту тваринництва степових районів ім. М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» - Національного наукового селекційно-генетичного центру вівчарства, що має висококваліфікованих фахівців; - наявність нових технологій переробки продукції вівчарства. 	<ul style="list-style-type: none"> - низький рівень тваринництва; - непродуктивна структура стада; - низький настриг вовни; - велика забрудненість вовни; - недостатньо розвинена інфраструктура ринку; - занепад великих підприємств первинної переробки вовни. 	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження сучасних безвідходних технологій; - розвиток м'ясо-молочного напрямку галузі; - збільшення асортименту продукції; - вихід на зовнішній ринок; - продаж племінних тварин; - створення великих стійких агротекстильних формувань. 	<ul style="list-style-type: none"> - деградація ґрунтів під пасовищами; - відмова сільгоспвиробників від розведення овець через низьку ціну реалізації і високій собівартості вовни; - диверсифікація даної галузі; - монопольне становище підприємств первинної переробки вовни і текстильної промисловості.

Херсонська область знаходиться на півдні України і має відмінні природні ресурси. Сухе степове повітря змішуючись з вологим морським створює тут прекрасні умови для відпочинку і оздоровлення. На сьогодні дуже багато господарів в селі утримують овець, але продають на ринках в основному м'ясо. А ми пропонуємо створення інтегрованих сільських садиб, де не тільки будуть вирощувати овець на м'ясо, а й виробляти готовий продукт з овечого молока - сир. В даний час у всьому світі зростає інтерес до продуктів харчування виробленим на основі натуральної сировини на невеликих підприємствах [3]. Наприклад сир косичка-чечіль, він виробляється в основному в домашніх умовах і тільки в ручну. Крім того, даний сир повинен зацікавити людей, які є поборниками здорового харчування, цей сир можна сміливо їсти під час дієти.

Сир чечіль за визначення не може бути просто шматком сиру, кіски плетуться в самому початку процесу виготовлення і крім незвичайного зовнішнього вигляду допомагають йому краще, ніж іншим сирів зберігати корисні властивості вихідного сировини за рахунок так званих пучків. Якщо чечіль приготовлений правильно, він не відрізняється якимось особливим запахом, сильно відрізняє його від інших сирів, навпаки, смак у нього особливий, досить пікантний, осторо-солоний, з приємним солонуватим присмаком. Колір сиру не повинен бути дуже яскравим, при його купівлі краще віддавати перевагу сиру від білуватого до злегка жовтого кольору.

Запустити сирне виробництво нескладно, машинобудування і харчова промисловість надають широкий вибір технологічних ліній від міні-сироварень до цехів укупі з десятками заквасок і ферментів для всіх видів сирної продукції. Банки охоче надають кредити. Устаткування необов'язково купувати: його можна взяти в оренду або в лізинг. Але перш за все потрібно вирішити наступне: вибрати форму реєстрації. Виробництво сиру потребує ліцензування. Юридична особа повинна внести відповідні відомості до установчих документів.

Необхідно також підготувати два приміщення. Перше - виробниче, воно повинно відповідати вимогам для харчового виробництва, а також в частині пожежної безпеки та охорони праці. І друге приміщення з мікрокліматом, сприятливим для зберігання і дозрівання сиру. Підійде підвал або льох. Молоді сири швидко розходяться, але не дають значного прибутку. Витриманий сир з пікантним смаком коштує дорожче. Дозрілі головки дадуть хороший фінансовий результат. З 1 літра молока можна отримати 100-120 г сиру. Для старту на міні-сироварні потрібно 25 літрів молока щодня, щоб виробляти 2,5-3,0 кг на добу молодого сиру, якому ще потрібно дозрівання. Середня ціна становитиме 130-150 грн/кг.

Смачний сир не залежується, але покупець сам не прийде. Можна реалізовувати, сплативши місце на спеціалізованих ринках або домовлятися з торговельними мережами і громадським харчуванням. Поки сир зріє, доведеться побігати зі зразками, щоб залучити потенційних покупців.

Як додаткове джерело доходу можна розглядати виробництво виробів з натуральної овчини. Це жилети, пояси, тапочки, ковдри, дитячі зимові конверти. Протягом останніх десятиліть накопичено певний досвід створення кооперативів, фермерських господарств, оренди, приватизації державної власності, розвитку малого бізнесу, відродження біржової справи та комерціалізації банків.

Для успішного функціонування ринку продукції у вівчарстві потрібно звертати увагу керівників і всіх працівників спеціалізованих підприємств у галузі вівчарства на задоволення потреб споживачів, отримання прибутку, впровадження нових форм і методів організації праці в умовах конкуренції. Саме цим вимогам і відповідає менеджмент у вівчарстві, основними функціями якого є:

- стратегічне планування виробництва та реалізація продукції вівчарства, підвищення її конкурентоспроможності, вивчення кон'юнктури ринку і повсякденне керівництво господарською діяльністю спеціалізованих тваринницьких підприємств;

- управління маркетингом, спрямоване на досягнення бажаного обсягу продажу продукції вівчарства на ринку та вплив на рівень і характер попиту на тваринницьку продукцію, проведення заходів щодо встановлення, зміцнення та підтримання вигідних зв'язків із покупцями з метою одержання максимального прибутку, зростання обсягів збуту продукції вівчарства.

Інноваційна функція менеджменту у вівчарстві полягає у впровадженні прогресивних методів відтворення стада, використанні найбільш ефективних методів розведення, нових схем годівлі овець. Разом із цим така функція менеджменту передбачає і розробку та впровадження нового асортименту продукції вівчарства. Застосування менеджменту у вівчарстві забезпечує:

- зміцнення позицій підприємства на ринку;
- підвищення продуктивності праці і на цій основі - ефективності виробництва продукції вівчарства;

- уникнення фінансових ризиків в умовах ринку. Адже за ринкової конкуренції не так важливо одержати прибуток, як створити умови, необхідні для подальшого успішного функціонування підприємства;

- зменшення рівня соціальної напруженості на підприємстві.

Правильно налагоджений і дійовий менеджмент у вівчарстві створює цілісну інтегровану систему управління, яка забезпечує стабільність розвитку і високу конкурентоспроможність спеціалізованих підприємств різних форм власності [4]. Підвищення економічної ефективності вівчарства передбачає збільшення виробництва продукції на основі зростання поголів'я овець та їх вовнової і м'ясної продуктивності. Але сьогодні потрібно враховувати, що при втраті поголів'я овець на 20-30% на його відновлення знадобиться близько 10 років, а понад 30% - до 40-50 років. При наших втратах важко говорити про повне відновлення чисельності овець найближчим часом. Тому необхідно терміново вирішити основне питання: як зберегти овець, що

залишилися, в зонах традиційного їх розведення - унікальний генофонд вітчизняних порід, на створення якого витрачено багато фізичної та інтелектуальної праці [5].

Південний регіон України, зокрема Херсонська, Одеська та Запорізька області, є таким, де в малій кількості ще збереглися вітчизняні породи овець. Однак, у зв'язку з різким скороченням поголів'я овець асканійських порід, хронічним недофінансуванням наукових установ та дослідно-племінних господарств, гостро постає проблема збереження генетичного потенціалу українського вівчарства, як бази для подальшої роботи з виведення нових продуктивних порід овець. Якщо сьогодні цьому питанню не надати належної уваги та не забезпечити додаткову державну підтримку племінних господарств Півдня, Україна остаточно втратить овець асканійських порід. Вищезазначену проблему необхідно вирішувати в комплексі з іншими проблемами відродження вівчарства Півдня України. Шляхом до цього може стати програма створення спеціального кластеру в рамках проекту «Золоте руно Таврії», що започаткований Херсонською торгово-промисловою палатою. Херсонщина має повний комплекс умов для створення такого кластеру: багаторічний досвід та культуру ведення вівчарства, позитивні екологічні фактори, порозуміння та підтримку обласної влади усіх рівнів, відповідну науково-практичну базу: Інститут степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства; Херсонський державний аграрний університет); племінні господарства (Дослідне господарство «Асканія-Нова», Дослідне господарство «Маркеєво», Українсько-німецьке племінне підприємство «Асканія-Генетик», Вищу школу бонітерів, ДП Дослідне господарство «Асканійське», «Червоний чабан»).

Вівчарство порівняно з іншими галузями продуктивного тваринництва є найменш інтенсивним. Воно розвивається переважно на дешевих пасовищах і грубих кормах з невеликими витратами концентратів. У зв'язку з цим головним напрямом розвитку вівчарства є інтенсифікація галузі. Виробництво продукції вівчарства можна значно збільшити за умови розвитку і зміцнення кормової бази, підвищення рівня і якості годівлі овець.

Вівчарство є сировинною базою для вовняної промисловості. Вітчизняна вовна має високі технологічні якості, з неї виробляють найкращі вовняні тканини та трикотажні вироби. Однак галузь вівчарства зазнала найруйнівнішого впливу. Тут, поряд із загальними чинниками, важливу роль відіграв диспаритет цін між підприємствами

сировинної бази та промисловими підприємствами. За таких умов вівчарство стає економічно не вигідним і згортається інтенсивними темпами в усіх регіонах держави. Створена матеріально-технічна база, науковий потенціал, професійні кадри галузі стають непотрібними, а тому безповоротно втрачаються. Тому проблеми вовняної промисловості мають розв'язуватися заодно з відродженням сировинної бази. Покриття попиту легкої промисловості на вовну за рахунок власного виробництва дасть змогу заощадити значні суми валюти для інших потреб народного господарства [6].

Вовна є важливою сировиною для текстильної промисловості України. Це унікальне природне волокно, яке має високі споживчі властивості, придатне для виробництва усього асортименту текстильних виробів і, що важливо, його не можливо штучно імітувати. Вироби з вовни є найбільш гігієнічними, тому вони користуються постійним попитом. Нині вовна становить лише 5-6% річного споживання волокон у світі через те, що ціни на неї у 2-3 рази вищі за ціни на бавовняні й хімічні волокна.

У сировинному балансі вовняної промисловості при виробництві тканин значну питому вагу має натуральна вовна – близько 50%. Вівчарство є основною базою виробництва натуральної вовни, на долю овечої вовни припадає понад 99% загальної кількості вовни, що використовується у виробництві (козяча вовна та пух, верблюжа вовна) [7].

Лікувальні властивості вовни та овчин відомі з давніх часів. Вироби з овечої вовни діють не тільки як природний кондиціонер, створюючи здоровий мікроклімат, але й знімають статичну електрику, полегшують болі при ревматизмі та радикулітах, заспокоюють нервову систему та запобігають алергії. За даними досліджень геронтологів, вовнові вироби сприяють подовженню життя людини в середньому на 15-18 років. До того ж відомо, що виробництво штучних волокон, які не в змозі замінити вовну, екологічно небезпечне, тоді як виробництво вовни не завдає шкоди екології і не впливає негативно на оточуюче середовище. Хоча вовна відрізняється від інших видів текстильної сировини своїм тваринним походженням, проблеми вівчарства та вовняної промисловості України багато в чому схожі з проблемами інших галузей текстильної промисловості. Зменшуються обсяги виробництва вовни та її використання вітчизняними підприємствами. Текстильні підприємства переробляють переважно сировину, надану іноземними партнерами в межах зустрічної торгівлі, як правило, за давальницькими схемами. Значно погіршився і матеріально-технічний стан галузі. Фізичний знос

основних фондів вівчарства становить понад 80%. Тривалий час галузь не забезпечується новими технічними засобами та устаткуванням [8].

Розв'язанню проблем розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази, зокрема вівчарства, присвячені роботи відомих дослідників, більшість яких висвітлюють і аналізують переважно сучасний стан галузі, або розкривають проблеми й особливості розвитку вівчарства в окремому регіоні. При оцінці сучасного стану та перспектив розвитку галузі автори спираються, перш за все, на об'ємні показники й прибутковість, не приділяючи належної уваги аналізу витрат виробництва. Недостатньо обґрунтованими є визначені ними заходи щодо стимулювання розвитку сировинної бази вовняної промисловості. Крім того, множинність запропонованих заходів потребує узагальнення та удосконалення [9].

Розрахунки показують, що для одержання 4-4,5 кг вовни від однієї тонкорунної та 3-3,5 кг від напівтонкорунної вівці і приросту живої маси 12-15 кг у середньому на кожну структурну голову річна потреба кормів становить 5 ц корм. од. на одну вівцю при забезпеченні повноцінної і збалансованої годівлі. Ефективність вівчарства залежить також від удосконалення існуючих порід і типів овець з метою підвищення їхнього продуктивного потенціалу і адаптованості до конкретних умов розведення.

Удосконалення породного складу і племінних якостей овець передбачає не тільки збільшення вовнової продуктивності поголів'я, а й селекцію їх на багатоплідність, високу оплату корму продукцією, міцність конституції та пристосованість до нових технологій. На племзаводах середній настриг вовни від однієї вівці перевищує 6 кг, а на 100 вівцематок одержують не менше 100-110 ягнят до відлучення.

Основою інтенсифікації вівчарства є розвиток і зміцнення його матеріально-технічної бази. Інтенсивні технології значно зменшують трудомісткість виробництва продукції і в 2-3 рази підвищують продуктивність праці при повному використанні потенціальних можливостей овець. Водночас потрібні спеціальні машини і обладнання для механізації виробничих процесів на вівцефермах.

Важливим фактором підвищення ефективності вівчарства є ліквідація яловості вівцематок та зменшення падежу овець, значну частку якого становить молодняк. Це тісно пов'язано з методами утримання тварин, рівнем і якістю їх годівлі, а також дотриманням необхідних зоотехнічних і ветеринарних заходів при розведенні овець.

Економічна ефективність вівчарства значною мірою залежить від якості продукції і повноцінності її використання (передусім шубно-

хутрової сировини). З підвищенням якості продукції будуть зростати реалізаційні ціни та рентабельність вівчарства в господарствах.

Поліпшення породності поголів'я овець, умов їх годівлі та утримання сприяють підвищенню продуктивності тварин і якості вовни. При цьому зростає частка тонкої, напівтонкої, а також нормальної вовни, не засміченої реп'яками і без дефектів волокна.

Розвиток вівчарства передбачає використання прогресивних форм організації і оплати праці. Нині основною формою організації праці у вівчарстві є бригадний підряд з оплатою за кінцеві результати. Виходячи з особливостей галузі, тут доцільна колективна, сімейна та індивідуальна оренда.

З кожним роком поголів'я овець в Україні скорочується. Державної підтримки галузь не має, тому залишається надія на ентузіастів. Організаційна перебудова галузі повинна базуватися на основі створення нових виробничих колективних формувань, а також індивідуальних фермерських, підсобних та особистих господарств. Основним виробником продукції вівчарства на перспективу мають бути сільськогосподарські підприємства, оскільки відновлення колишнього виробничого потенціалу галузі поки що не під силу фермерським, підсобним та особистим господарствам.

Список використаних джерел до п.3.20

1. Беженар І.М. Удосконалення регіонального розміщення та структури виробництва продукції вівчарства на основі її диверсифікації. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 5. 2015. С.104-110.
2. Паштецька О.В. Світові тенденції розвитку галузі вівчарства. Економіка АПК: Міжнародний науково-виробничий журнал. 2012. № 12(218). С. 139-145.
3. Шелест Л. Розвиток підприємництва у вівчарстві. Тваринництво України: Науково-виробничий журнал. 2008. № 2. С. 37-39.
4. Вівчарство України: монографія / В.М. Іовенко, Л.О. Сиротюк, Т.І. Нежлукченко та ін; За ред. В.П. Бурката; УААН; Ін-т тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова». Аграрна наука. 2006. 616 с.
5. Шелест Л.С. Моніторинг ефективності виробництва, переробки та реалізації продукції вівчарства. Аграрна наука і освіта. ПП «Видавництво «Фенікс». 2008. Том 9 № 3/4. С. 115-121.
6. Коновалов І. В. Організація заготівель і збуту продукції вівчарства в умовах дрібнотоварного її виробництва. Економіка АПК. 2006. № 9. С. 17-21.
7. Наумова Л.М. Стратегічні пріоритети і механізми розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази. Економічні інновації. 2013. № 54. С. 179-188.

8. Корнієнко Г.В. Тенденції розвитку галузі вівчарства: Україна та світовий досвід. Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. 2014. № 75. С. 54-64.
9. Поладян З. Економічна ефективність виробництва продукції вівчарства у невеликих приватних формуваннях. Тваринництво України. 2003. № 11. С. 26-29.

3.21. Сучасний стан та пріоритети розвитку АПК та сільських територій України з використанням механізмів спільної аграрної політики ЄС

Сільське господарство у сучасних умовах є однією з найбільш важливих галузей вітчизняної економіки. В силу підвищеної чутливості до впливу різного роду негативних чинників нестабільності, сільське господарство потребує певної державної підтримки та модернізації відповідно до європейських принципів, норм і стандартів. Основою діяльності будь-якого підприємства аграрного сектору економіки є виробництво та переробка сільськогосподарської продукції. Специфіка сільськогосподарського виробництва полягає у його сезонності та використанні біологічних ресурсів, тому потребує серйозної підтримки з боку держави, та й світовий досвід ринкової економіки переконливо доводить необхідність державного регулювання аграрної сфери шляхом виконання державою цільових функцій.

В умовах інтеграції України з Європейським Союзом суттєво актуалізувалася потреба гармонізації національного законодавства із системою права ЄС у сфері сприяння розвитку сільського господарства та активізації розвитку сільських територій.

Отже, одним із чинників успішного розвитку сільського господарства є державна підтримка (її ефективна реалізація сприяє прискоренню темпів зростання обсягів сільськогосподарського виробництва та підвищенню конкурентоспроможності галузі) [2, с. 109]. На сьогодні фінансування більшості сільськогосподарських підприємств можна визнати незадовільним. Багато підприємств АПК не здатні реалізувати принцип самофінансування не лише розширеного, але і простого відтворення, що робить галузь інвестиційно-непривабливою. Державна підтримка на державному та регіональному рівнях є одним з чинників успішного розвитку сільського господарства.

Державна бюджетна підтримка дозволяє істотно пом'якшити наслідки нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва України в цілому.

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ
ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ISBN 978-966-630-195-9

За загальною редакцією д.е.н., професора Л.О. Мармуль
Відповідальний за випуск – А.Ж. Сакун
Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Підписано до друку 18.06.2018 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 23,5. Наклад 300.

Віддруковано з готових оригінал-макетів у ТОВ “Айлант”
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
73000, Україна, м.Херсон, пров.Пугачова, 5/20.
Тел.: 49-33-48, 050-396-08-91.